استفاده از تعبیر «مرتبه» در کلام مرحوم بروجردی در حل تضاد بین حکم واقعی و ظاهری

جالب بود، مرحوم آقای بروجردی در تبیان الصلاة، در مورد این نحوه اجتماع حکم واقعی و ظاهری به طولیت، می‌گویند این طولیت، سر نمی‌رسد و خودشان به شأنی و فعلی حل می‌کنند. بعد وقتی خودشان می‌خواهد شأنی و فعلی را بگویند کلمه مرتبه را به کار می‌برند. یعنی کلمه مرتبه، همین طولیت است. برای من جالب بود. تبیان الصلاة را نگاه کنید. خُب وقتی شما می‌خواهید با شأنی حل کنید، حکم ثبوتی‌ای که بالفعل شده ولی جاهل است، اگر شما آن را شأنی بدانید، پس حکم ثبوتی درجایی‌که هنوز طفل است و بالغ نشده، آن دیگر شأنی نیست؟! آن هم یک جور شأنی است. شما به صرف اینکه شأنی می‌گویید دوباره یک معنای وسیعی پیدا می‌کند. چون می‌خواهند اسم فعلی را نیاورند، می‌گویند شأنی. درحالی که خود شأنی هم طیف بسیار وسیعی دارد.

اگر یادتان باشد عرض کردم باید برای هر کدام از این حیثیات اسم جداگانه‌ای بگذارید تا بحث دقیق جلو برود. بنابراین مرحوم آقای بروجردی، شأنی را فعلی کرده‌اند. من به گمانم همان مرتبه‌ای که ایشان گفته‌اند و همان طولیتی که در کلمات این بزرگان آمده، مطلب خوبی است. یعنی اول باید خوب تصور شود و دوم تجرید شود. تجرید کردن، به این معنا که شیخ در اینجا چیزی فهمیده‌اند که در جاهای دیگر هم هست. این یک عینک و روش فکر کردن است. روش استظهار و کشف ثبوت از عالم اثبات و ادله است. وقتی شما به ادله نگاه کنید آن را می‌فهمید.

> 21:16

بعد فرمودند:

«إذ لولاه لم يكن جعل الحكم الظاهري معقولاً فيستحيل أنْ يكون الأحكام الظاهرية مانعة عن الأحكام الواقعية إذ يلزم من مانعيتها نفيها لنفسها ومن وجودها عدمها وهو محال وهذا البيان غير تام أيضاً»؛ شروع به اشکال کردن می‌کنند.

به گمان من اشکال بحوث به بیان مرحوم میرزای بزرگ در طولیت وارد نیست. تمام صحبت سر این است که ابتدا باید ضوابط طولیت را به دست بیاوریم و با آن نحوی که هست و کارساز است، آن را تجرید کنیم و بفهمیم.

بازبینی #1
ایجاد شده 2 مه 2026 13:57:54 توسط ... .
به روزرسانی شده 2 مه 2026 13:58:43 توسط ... .